

Poštarina plaćena u gotovom

Budapest

Magyar Nemzeti Muzem

DELBAČSKA

g Oslo-
nszám:
Novisad

NOVISAD, 1926. JANUÁR 24.

VASÁRNAP

Előfizetési ára: egy óra 40, három óra 120, fél-
évre 240 és egész évre 480 dinár. Egyes szám-
ára hétköznap 150 dinár, vasárnaponként 2 dinár.

Elítélték a bácskogradistei merénylőket — Márciusban tárgyalják Hágában a frankhamisitók bünperét

Rádics és Miletics

A kormány tagjai között nem valami nagy az egyetértés még a magyar iskolák kérdésében sem. Rádics Sztepan ma egy hete Szuboticán olyan ígéreteket tett a magyarságnak még kulturális téren is, amelyek nagyon ellenkeznek Miletics Szlávko dr. közegészségügyi miniszter felfogásával, aki tudvalevőleg elsőnek vetette fel a kérdést, hogy minek a magyaroknak iskola? Miletics Szlávko talán nem is gondolta, hogy ezzel nemcsak a magyar kulturának nem tett szolgálatot hanem az általános kulturának sem.

A kultúra általános és azért, ahol még nem az, azzá kell tenni. A kultúra általánossá tételében rejlik a népek, nemzetek, országok boldogulása. A kultúra képesíti nemesebb, tisztultabb erkölcsi felfogásra az emberiséget, s ismeretes a nagy magyar költőnek, Berzsenyinek az a mondása, hogy: „Minden államnak talpköve a tiszta erkölcs.”

A vojvodinai magyarság, mely egy évezreden át államalkotó államfenntartó elem volt, a történelem végzése folytán új államkeretek közé került.

Kétségbevonhatatlanul hozott ide bizonyos nivóju kulturát, nemesebb, tisztultabb erkölcsi felfogást, amit új államának, új hazájának javára akar gyümölcsöztetni.

De vajjon használhat-e az államnak általában az, aki kulturálatlan, s az állam érdekét szolgálja-e az, aki a már meglevő kulturát lebontol, annak fejlesztését megakadályozni akarja?

A szerb-horvát-szlóven királyságban sokan vannak, akik a kultúra szellemében akarják az állam konszolidációs nagy munkáját befejezni, s erre az állam minden nemzetiségével egyetértésben kívánnak közremunkálkodni.

Ezeknek nem az az elvük, hogy nem kell iskola, de igenis az iskolák fejlesztésében, az oktatás emelkedett szellemében hódolnak annak a nagy gondolatnak, amelyre nagy Miletics Szvetozár egész élete pályáját, politikai küzdelmeit alapította.

Az iskola szellemének fejlesztése kulturaterjesztő hivatásának egyetlen alapfeltétele pedig az anyanyelven való oktatás.

A Vajdaság magyar középiskoláinak nagy részét a pribicevecsi türelmetlen, fajgyűlölő politika bezáratta az elemi iskolák felső osztályaiiban az anyanyelvi oktatást eltörölte, s még az alsóbb osztályok élére is olyan tanerőket állit, akik a gyermek anyanyelvét vagy egyáltalában nem, vagy csak hibásan beszélnek s az oktatás eredményét ilyenformán legalábbis kétségessé teszik. A magyar iskolaellenes politikai elvek nem szolgálják az állam érdekeit, mert aki az állam polgárait a kulturától akarja megfosztani, az az államot fosztja meg hasznos, az állam javára dolgozni akaró polgáraitól, s inkább veszélyeztetni az állam érdekeit, mint az, aki a politikai és fajgyűlöletet ostorozza.

Mindezeket szükségesnek tartottuk elmondani abból az alkalomból, hogy Rádics Sztepan közoktatásügyi miniszter suboticaí be-

szédében az anyanyelvi oktatást hangsúlyozta magyar iskolák felállítására és fejlesztésére helyezte kilátásba.

Ezek után a kijelentések után most már tetteket várunk, mert bármennyire is megvagyunk győződve Rádics Tiszta és őszinte szán-

déka felől, s bármennyire hiszünk ígéreteinek komolyságában, ígéreteinek kétségét nem tűrő beváltásában, még sem hallgathatjuk el azt a szemünk előtt lebegő örök igazságot, hogy: „Minden Demosthenesnél szebben beszél a tett”.

Sztanojevics Aca kihallgatáson volt

A Vreme arról ír, hogy Pasicsot fáradtsága miatt fel kell váltani — A politikai helyzet — A kereskedelmi tárca költségvetése

Beogradból jelentik: Képviselői körökben nagy feltűnést keltett, hogy Ófelsége tegnap délután kihallgatáson fogadta Sztanojevics Acát. A radikális párt második vezére már harmadik napja Beogradban tartózkodik, aminek igen nagy jelentőséget tulajdonítanak úgy kormány-párti, mint radikális körökben. Általános az a vélemény, hogy Pasics Nikola miniszterelnök megérkezése után igen nagy változások lesznek a politikai helyzetben.

Feltűnő, hogy az esti Vreme, amely igen közel áll Jovanovics Lyubához és Nincics Momcsilo külügyminiszterhez, kormányrekonstrukcióról ír. Jellemző a helyzetre, hogy a Vreme szerint Pasics Nikola miniszterelnök már elfáradt és ezért valakinek helyettesíteni kell. A Vreme meg is mondja, hogy erre a legalkalmasabb személyek Trifkovic Márkó és Nincics Momcsilo külügyminiszter.

Politikai körökben ilyen körülmények között rendkívül nagy érdeklődéssel várják a parlament új ülészakájának megnyitását. Igen előkelő politikusok véleménye szerint Sztanojevics Aca feltűnő hosszú ideig tartó beogradi tartózkodása valószínűleg a radikális párt főbizottságától eredő meghívás következménye. Sztanojevics Acának kell ugyanis helyreállítani a fegyelmet a pártban, vagy ha ez nem sikerül, akkor megtenni az előkészületeket az új választás megtartására.

Sztanojevics Acának kell elsimítani a kormány tagjai között fennálló viszályt is, amelyet eddig még egy politikusnak sem sikerült rendezni. A miniszterek közötti ellentét igen gyakran kirobban és természetesen nagyon hátráltatja a kormány munkáját is. A radikális miniszterek egyetlentelenségén kívül számítani kell azzal az ellentéttel is, ami a radikális és horvát miniszterek között fennáll. Sztanojevics mindenesetre igen nehéz feladatot vállalt magára, amikor rászánta magát, hogy a fennálló ellentéteket el akarja simítani és a radikális párt megbomlott fegyelmét helyreállítani.

A demokratapárt hivatalos lapja az „Odjek” tegnapi számában azt írja, hogy Rádicsék a megegyezés első napjától kezdve ugyan azok maradtak, akik voltak ezelőtt. Beogradban a legfontosabb ügyek felett is napi-rendre térnek, Zagrebban pedig folytatják a régi politikát.

Az amerikai delegáció

Tegnap délután a külügyminiszteriumban fontos tanácskozás volt Uzunovics Nikola és Nincics Momcsilo között amerikai delegációnk

munkájáról. Bár a két miniszter határozott választ nem adott a kérdezősködő újságíróknak, mégis meg volt állapítható, hogy a delegáció nem ért el valamilyen nagy sikert.

A pénzügyi bizottság ülése

A pénzügyi bizottság tegnapi ülésén a kereskedelmi tárca költségvetését tárgyalták. Krajacs miniszter terjesztette elő költségvetését amely iránt nem nyilvánult meg nagy érdeklődés.

Sumenkovics Ilja szólott elsőnek fel. Szerinte nagyon kicsi a kereskedelmi tárca költségvetése, de kevés a miniszterium hatásköre is. A pénzügyminisztérium magának vette a gazdasági politika irányítását, a külügyminisztérium a kereskedelmi szerződések megkötését, sőt még a szociálpolitikai minisztérium is megcsorbitotta hatáskörét, a közoktatásügyi minisztérium pedig most akarja a szakoktatást kivonni a kereskedelmi tárca hatásköre alól.

A kereskedelem és ipar súlyos krízisben van, de miniszteriuma nem siet segítségére. Az államnak a vasuti tarifa leszállításával és vám-vevélemmel kell az ipar segítségére sietni.

A szomszédos államokkal nincs még kereskedelmi szerződésünk, a többi államokkal megkötött szerződések pedig nem megfelelőek. Az ipar és kereskedelem érdekében sürgősen meg kell szervezni a közgazdasági tanácsokat és központosítani, kell a szakoktatást.

Kulovec a délelőtti ülés utolsó szónoka a szloveniái gyáripár súlyos helyzetével foglalkozott. Ha a kormány továbbra is folytatja a mai kereskedelmi politikát, akkor iparunk elpusztul.

A délutáni ülésen dr. Polics Ladiszlav bírálta Krajacs expozéját, amely nagyon sérelmes. Semmiféle irányt nem jelölt meg, amelyet politikája követ, de nem számolt be az ipar és kereskedelem helyzetéről, pedig a közvélemény ezt várta tőle.

A kereskedelem és ipar súlyos válságban van, de a kormány eddig még semmit sem tett ennek megszüntetése érdekében.

Timotijevics Koszta kifogásolta, hogy a kormány semmit sem tett az ipar segítése érdekében.

Moskovijevics, Kapetanovics, Polics és Kulovec szólak még fel, mire a többség elfogadta a kereskedelmi tárca költségvetését.

Kisebbségi nyelvünket védelmezi az, aki új előfizetést szerez a „DÉLBAČSKÁ”-nak!

A TÁBLAI ÍTÉLET MEGBÉLYEGEZTE A BÁCSKOGRADISTEI FELELŐTLEN ELEMKEIT

A noviszádi tábla szenzációs megokolással megerősítette a bácskogradistei szrnaosok ellen kimondott elsőfoku bíróság ítéletét

A hazafiasság nem mentőköriülmény

A szabadlábban levő vádlottakat a tárgyaló teremben letartóztatták

A Noviszádi feljebbviteli bíróság Gyurgyev tanácsa tegnap folytatta a tárgyalást a bácskogradistei Szrnaosok ügyében, akik annak idején Csakra Csedimir községi jegyzőt félhokra verték. A tárgyalás iránt tegnap is óriási érdeklődés nyilvánult s a kis táblai tárgyalóterem csaknem teljesen megtelt közönséggel, amely a legnagyobb figyelemmel kísérte a tárgyalás menetét. Különösen Szekulics Milan védőügyvéd beszéde vonzott nagy hallgatóságot az érdekesülő tárgyalásra. A letartóztatásban levő vádlottak Petrovics Gyoko és Ruszki Gavra egy börtönőr kíséretében jelentek meg a tanács előtt, míg Popovics Milán és Csokics Jován, akik szabadlábban voltak, családjaik kíséretében érkeztek a tárgyalásra.

Pontban kilenc órakor érkeztek meg a tanács tagjai Gjurgjev Bosko elnök, Dr. Petrovics Bruno és Radovics Szetozár szavazóbírák. A vád képviselőjében megjelent dr. Nikolics Richárd főügyész helyettes, a védelem részéről pedig dr. Szekulics Milan és dr. Aradszki Mita. A károsultat Gregorievics dr. ügyvéd képviselte.

A tárgyalás megnyitása után Gregorievics dr. az elsőfoku bíróság által megállapított kártérítési összeg felemelését indítványozta.

Szekulics dr. védőbeszéde

Szekulics Milan védőügyvéd Petrovics Gyorgye és Ruszki Gavra védenecinek érdekében nagyszabású és lendületes beszédben cáfolta az elsőfoku bíróság ítéletének jogi tévedéseit. A védelem ugyan nem kíván a szokásos védőügyvédi tévedésbe esni, mondotta az ügyvéd, hogy feketéből fehér lényeket faragjon; a vádlottak beismerték a bűncselekményt és ezzel a két félrevezetett ember a legbecsületesebb módon dokumentálta álláspontját. Ellenben ők csak áldozatai a helytelenül felfogott nacionalizmusnak, mely ugyszólván a nacionális hypertrofia dimenzióiban robbant ki.

Sehol nem tüntettek annyit annak idején, mint Bacsokogradiskén, sehol nem volt a haza annyira veszélyeztetve és sehol sem tombolt a nacionalista köntönsbe burkolt tömeg hisztéria olyan mértékben, mint ebben a kis községben, amely valósággal fellángolt a túlfűtött és lelkiismeretlen emberek által felkavart levegőben. A izgatás és fékevesztett terror hatásainak ezek az emberek nem tudtak ellenállani. Áldozatai tehát egyrészt a nacionalizmus jelszavainak mérszést pedig lelkiismeretlen emberek vak eszközei. Hatalmas nacionális energiájukat nem hazafias célokra, hanem destruktív irányban használták fel. Ez a két momentum rendkívül fontos a bűnösség megállapítása szempontjából, hiszen a tömeghisztéria egyes személyekre valósággal pusztító következményeket vált ki. Az ítélet kvalifikációja is tévedésen alapszik. A gyilkossági szándék semmivel sincs bizonyítva. Az elsőfoku bíróság nem volt tisztában a szerb „iszkrkati” nem gyilkosságot, nem emberölést, hanem verési szándékot jelent. Petrovics védenecnek tehát lehetett ugyan az a szándéka, hogy a jegyzőt elverje, esetleg súlyos sérülést is ejtsen rajta, de nem lehetett az a célja, hogy megölje. A többieket is csak arra szólította fel, hogy a jegyzőt el kell verni. A fejszét is csak véletlen esetből kifolyólag hozta magával és nem volt szándékában a fejszét mint gyilkoló szerszámot felhasználni. Az elsőfoku bíróság végül a mentő körülményeket sem vette figyelembe. Nem vette tekintetbe, hogy a bűntényt hazafias célokból hajtották végre, bár ez a hazafiasság csak álpatriotizmus jellegével bírt. Bebizonyosodott, hogy a tettesek részeg állapotban követték el a terhükre rótt cselekményt és nem vette figyelembe az elsőfoku bíróság

azt sem, hogy a tetteseket félrevezették. Reterziós és exempláris ítéletekről a huszadik században nem lehet szó. Végül pedig bebizonyosodott, hogy a tettesek valóságos katonai fegyelem alatt állottak a „Srnao” szervezetében és ugyszólván parancsra cselekedtek. Mindezek alapján védenecim bűncselekményénél és a bűnösség kimondásánál a 62. és 92. § ok alkalmazását kérem.

Aradszki dr. felszólalása

Szekulics védőügyvéd dialektikailag is remekül felépített beszéde után Aradszki Mita dr. szólalt fel Popovics Milán és Csokics Jován védenecinek érdekében. A védőügyvéd kényes helyzetben volt, mert felszólalása tulajdonképpen Szekulics dr. védeneci ellen irányult, akik Aradszki dr. védenecét minilikes társaitak árulták el. Beszédében legelőször az előzményekre mutat rá, amelyek ezt a bűnpert tulajdonképpen előidézték. A Wilson féle önrendelkezési jogteória országunkban már előkészített talajra talált. A nacionalista eszme a paroxizmusig fokozódott légkörben tombolt. Ennek folytán nálunk is alakultak nacionalista szervezetek, akár Olaszországban a ficsizmus, Magyarországon az ébredők és Bulgáriában a makedonok szervezetei. Csakhogy nálunk a nacionalizmus jegyében életrekellett szervezetek több ellentétes részre bomlottak fel, s így ebben a kaotikus atmoszférában az emberek elvesztették orientációjukat. A vádlottak tehát nem bűnöző típusok, hanem azoknak az áldozatai, akiket elsősorban kellett volna a törvény ítélőszéke elé állítani. A bűnösség kimondásánál tehát a pszichológiai motívumok a legfontosabbak. Ma már konzolidált viszonyok között élünk, az ítélet is kell, hogy ezekhez a viszonyokhoz alkalmazkodjék. Nem jó orvos az, aki csak a betegség tüneteit kezeli és nem jó bíró az, aki csak a tettet és nem a pszichológiai argumentációt mérlegeli. A védő azután rámutat a tanuk ellentétes vallomásaira valamint Popovics és Ruszki vádlottak megbízhatatlan kijelentéseire. Petrovics nem volt részeg, ez már az elsőfoku bíróság tárgyalása alapján bizonyosodott be. Petrovics és Ruszki csak bosszúból és rosszakaratból mártották bele az ő védenecit. Pszichológiai jelenség, hogy minden vádlott csak azért igyekszik minél több cinkostársat megnevezni, hogy saját sorsán könnyítsen. Azt hiszik, hogy a büntetés abban az esetben több részre eloszlik, miáltal maguk kevesebb büntetésben részesülnek. Petrovics és Ruszki tehát nemcsak az elsőfoku bíróságot vezették félre, hanem a főügyészhelyettest is, aki maga is meg van győződve róla, hogy Popovics és Csokics voltak a felbujtók. Petrovics ellenséges viszonyban volt Popovicssal, mert az utóbbi Petrovicsnak a „Srnao” szervezetéből való ki-rekesztését indítványozta, érthető tehát, hogy Petrovics bosszúból rántotta be ebbe az ügybe Popovicsot.

A védő végül a kvalifikáció tévedéseire mutat rá, követeli, hogy a bűncselekmény szellemi irányítót ültessék a vádlottak padjára és védeneci felmentését kéri.

Dr. Nikolics Richárd főügyészhelyettes röviden reflektál a védők beszédeire és kijenti, hogy az elsőfoku bíróság kvalifikációja teljesen megokolt. A vádlottak nem valamilyen különleges pszichológiai folyamat eszközei, hanem egyszerű parasztemberek, akiket az indulat irányít minden cselekedetükben.

Ezek után a bíróság ítélethozatalra vonult vissza. A teremben óriási az izgatottság. A védőügyvédek beszédei után mindenki a büntetések leszállítását tippeli. „Srnao” és „Orjuna”

csoportok keletkeznek, amelyek hevesen vitakoznak egymással. Csak az ajtónálló terem-szolga aki már régi praktikus a táblai tárgyalásoknál és aki tizenhétvéstendeig volt terem-szolga a budapesti ítélőtáblánál, mondja a következőket:

— Nem hiszem, hogy leszállítják. Ez a tanács nagyon szigorú és sohasem megy túl a határon. Sem feljebb, sem lejjebb. Megtetszik látni, minden marad a régiben!

Az ítélet kihirdetése

Több mint egyórás tanácskozás után a bíróság bevonul a terembe és Gyurgyev Bosko a tanács elnöke halálos csöndben hirdeti ki az ítéletet.

A tanács az elsőfoku bíróság ítéletét minden részében megerősítette, vagyis Petrovics Gyorgyét öt évi, Ruszki Gávrát három évi, Popovics Milánt öt és fél évi és Csokics Jovánt két és fél évi börtönrre ítélte.

Az ítélet szenzációs megokolása szerint a tábla nem talált mentőköriülmény, mert hazafias szempontból nem lehet büntényeket elkövetni. A „Srnao”-ban uralkodó katonás fegyelem sem mentőköriülmény, még kevésbbé pedig a megbánás, mert akik olyan brutális cselekedetre vetemedtek, azoknál a megbánás nem lehet mentőköriülmény. A kvalifikáció pedig szintén helytálló s így a tanács nem talált semmiféle érvelt, amely a büntetés kiszabásánál a büntetés csökkentését igazolhatta volna. A károsult kártérítési igényeit pedig 7000 dinárban állapította meg. A védőügyvédek az ítélet ellen semmiféle panaszt jelentettek be.

A szabadlábban levő vádlottak letartóztatása

Dr. Nikolics főügyész megnyugodott az ítéletben de egyuttal javasolta, hogy a szabadlábban levő vádlottakat, Popovics Milánt és Csokics Jovánt tekintettel az ítélet súlyosságára azonnal tartóztassák le.

Dr. Aradszki Mita hevesen tiltakozik az ügyész javaslatára ellen és kijelenti, hogy a vádlottak bármilyen összegű kauciót hajlandók letenni, hiszen családjuk több millió dinár vagygon felett rendelkezik; a szökés veszélye tehát egyáltalában nem foroghat fenn.

A bíróság rövid tanácskozás után elfogadja a főügyészhelyettes javaslatát és elrendeli a szabadlábban levő vádlottak azonnali őrizetbe vételét.

A börtönőr erre nyomban odalép Popovics Milánhoz és Csokics Jovánhoz, akik időközben értéktárgyaikat már átadták családtagjaiknak. A két vádlott sápadtan és lehajtott fővel indult társaival az ügyészség fogháza felé.

Kinos incidens a tárgyalóteremben

A tárgyalás vége felé, amikor a bíróság tanácskozássra vonult vissza, hogy a vádlottak őrizetbe vétele fölött döntsön, kinos jelenet játszódott le Nikolics főügyészhelyettes és Aradszki dr. között, amely nagy feltűnést keltett a tárgyalóteremben. Aradszki dr. ugyanis heves szemrehányásokkal illette az ügyészt, hogy védeneci őrizetbe vételét javasolta és olyan megjegyzést tett, mintha azt a főügyész bizonyos politikai érdekekből tette volna. Nikolics dr. felpattant és hangosan felkiáltott:

— Tiltakozom az ilyen gyanúsítások ellen. Ilyeneket mondhat barátainak, de nem nekem. En csak a kötelességemet teljesíteni és nekem teljesen indifferens, hogy a vádlottak milyen párthoz tartoznak. Ha mindenki így teljesítene a kötelességet ebben az államban mint én, minden másképp volna!

Aradszki dr.: Ez egy politikai bűnper, ügyész úr!

Nikolics dr.: Talán a maga szempontjából, de nem az enyémből! Nem vitakozom többé Önnel! Elég volt!

Szekulics dr. közbelépésére az incidens minden további következmény nélkül simán elintéződött.

HIREK

1926. Január 24. Vasárnap

Római katolikus: *Timót.* Protestáns: *Tódé, Görög keleti: Teodóz.* A nap kel reggel 7 óra 36 perckor, nyugszik 4 óra 49 perckor. A hold kel 1 óra 17 perckor, nyugszik 3 óra 52 perckor. Nemzeti Színház: D. u. A kis Biragi. Este: Traviata. Apolló mozi: Asszonyok, akiknek nem szabad szeretni. Odeon: Navigator. (Buster Keaton a főszerepben).

1926. Január 25. Hétfő

Római katolikus: *Pál fordulása.* Protestáns: *Pál fordulása.* Görög keleti: *Tatjana.* A nap kel reggel 7 óra 35 perckor, nyugszik 4 óra 50 perckor. A hold kel 1 óra 57 perckor, nyugszik 4 óra 53 perckor. Nemzeti Színház: Traviata. Apolló mozi: *Az elsüllyedt világ.*

Időjárás: (A petrovaradini katonai meteorológiai dltoms jelentése). Nagyobb változások nélkül. A szelek mindinkább nyugati irányúak lesznek, a köd terjedni fog, délen helyenként kiderülés. A hőmérséklet —10 fokig fog süllyedni.

Jóslat Novisad részére: Csendes, ködös, csapadék nélkül. Hőmérséklet —10 —2 fokig.

— **A Matica Szrpszka Szent Száva ünnepélye.** A Matica Szrpszka irodalmi osztálya január 27. Szent Száva ünnepén az idén is megtartja szokásos ünnepi előadását, amelyen Vrhovac Radivoj a Matica elnöke fog felolvasást tartani.

— **A „Danubius” és a Lawn-Tennis klub bálestélye.** A novisadi „Danubius” evezősegylet és a Lawn Tennis klub Dunygerszki Gedeonné védnöksége alatt nagyszabású bált rendeznek február 6-án a „Sloboda” nagytermében. Kezdeté este 9 órakor. Öltözet: estélyi. Beléptidij 50 dinár személyenként. A bálon csak meghívottak vehetnek részt. Közlebbi részletek Dr. Sinigój Józsefnél, a „Putnik” menitjegy iroda igazgatójánál tudhatók meg.

— **Előkészületek a Miletics Szvetozár centennáriumra.** A Matica Srpska január 31-én délelőtti 11 órakor konferenciát tart, amelyen kifogják dolgozni a Miletics centennárium programját. Erre az ülésre a Matica a következő felhívást bocsátotta ki: Száz esztendeje lesz, hogy Miletics Szvetozár megszületett, már gyermekkorában küzdött a nagy politikai ideálokért folytatott harcban, az 1848-40. nemzeti mozgalomban, később pedig egész életét annak a küzdelemnek szentelte. Bár politikai működése közvetlenül összefüggött a Vojvodinával és Magyarországgal, sohasem tévesztette szem elől népünk többi részét és minden erejét annak a harcnak a szolgálatába állította, amely állami és nem tartományi függetlenséget követelt Horvátország—Szlavonia—Dalmácia részére. Küzdött a liberális Szerbiáért, amely háborút fog viselni a balkáni szlávok felszabadításáért a délszlávok föderációjáért és a szabad balkáni államokért. A tanítójának hálás Vojvodina, emlékéhez méltóan akarja megünnepelni születésének századik évfordulóját, mert Miletics és az ő vojvodinai népe mitsem akartak tudni tartományi önállóságról hanem a balkáni szerbek és a délszlávok egységesítéséért küzdöttek.

— **A Női Mária Kongregáció** folyó hó 25-én, hétfő este fél 6 órakor tisztújító gyűlést tart, amelyre tekintettel a tárgy fontosságára a kongreganisták pontos és lehetőleg teljes számban megjelenésüket kérjük. Elnökség.

— **A Kath. Olvasó és Gazdakör** folyó hó 31-én vasárnap este tartja az új díszletekkel berendezett színpad felavató estjét kitérő műsor számokkal és tánccal egybekötve.

(x) **1 oszt. gözölt** búkkdeszkát köbméterenkint 1600 dinárért beszerezhetnek Lišić fatelepen. Kanállson tul. 2266—1—0

— **A Radnicski SK** vasárnap délután fél 4 órakor teadélután rendez a Szücs vendéglőben (Magyar ucca 17.) melynek keretében föllép a **Trio Misterio** világhírű artista társaság, akik a világ összes nagyvárosaiban fölléptek már fakirmutatványaikkal. Belépő díj nincsen. Vendégeket és a társaságületek tagjait szívesen látjuk.

— **A beltéri kath. kör** folyó hó 31-én vasárnap d. u. 4 órakor tartja rendes évi közgyűlését saját helyiségében, melyre a kör t. tagjait ezuton hívja meg az elnökség.

PATKÁNIN patkányirtó-szer doboza 15 dinár, kapható minden gyógyszerárban és drogériában, továbbá a **Torontáli Agrár-banknál**, Veliki-Bečkereken. 2481-1-0

— **A „Bácskai községi tisztviselő egyesület” alakuló gyűlése Novi-Vrbason.**

A bácskai községi alkalmazottak régen érzik a szervezetlenség hátrányait s tapasztalják a szervezettséggel járó előnyök hiányát, s éppen ezek a körülmények serkentették őket arra, hogy az öszerbiai és horvát kollégák példájára egy szervezett egyesületbe tömörüljenek. Ebből a célból e hó 17-én 160 községi alkalmazott megbizásából megjelent Novivrbason 59 kiküldött, s megalakították az egyesület ideiglenes vezető-szervezetét. Bekérték erre az alkalomra az öszerbiai és horvátországi községi alkalmazottak egyesületének alapszabályait s azok át-tanulmányozása után, egyes pontoknak a helyi viszonyokhoz való alkalmazásával, a horvátországi tisztviselők alapszabályait fogadták el az egyesület alapszabályaul. Az egyesületnek, a szervezkedésnek célja, küzdeni a községi alkalmazottak társadalmi helyzetének megjavításáért, özvegyek és árvák segélyezéséért. Az egyesület ideiglenes vezetősége felszólítja mindazokat a községi alkalmazottakat, akik bármely oknál fogva az alakuló közgyűlésre meghívót vagy értesítést nem kaptak, hogy belépő szándékukat Trivánovity Milan srbohrani községi alkalmazottnál jelentse be. Az egyesület az alapszabályoknak belügyminiszteri jóváhagyása után kezdi meg intenzív működését, amikor ez újabb közgyűlés keretében véglegesen megalakul, s az egyesület vezetőségét is újra választja az alapszabályokban megállapított időre.

Ma vasárnap a Sloboda nagytermében Rosenberg nagy **álarcosbálja** belép-tidij 20 dinár

— **A temerini katonakötelesek és választók jelentkezése.** Tegnap számunkban felhívást közzöltünk a temerini katonakötelesekhez, amely azonban tévedésből az 1896. évi katonaköteleseknek szólt. Nem ezek, hanem a most sorozásra kerülő 1906. évi katonakötelesek tartoznak jelentkezni a katonai nyilvántartó hivatalnál. Felhívja továbbá az előjáróság mindazokat a választásra jogosultakat, akik 21. életévüket betöltötték s a választói névjegyzékbe felvéve nincsenek, hogy az illető hivatalban, január hó 31-éig szintén jelentkezzenek.

(x) **Dr. Matić Milán** ügyvédi irodáját Kralya Petra ul. 14. szám alá helyezte át. 2833 2.

— **Legjobban** szórakozhat a modernül berendezett Gradjanska Pivara vendéglőben. Állandóan 4 óráig nyitva. Kitérő szeremi borok. (2823)

— **Leégett egy filmraktár Budapesten.** Budapestről jelentik: Ma délelőtti féltizenkettőkor hatalmas robbanás reszkedtetette meg a Ferenc József rakpart környékét. A Ferenc József rakpart 26. számú házban lévő filmrak-

tárban történt a robbanás, amelyek következtében a könnyen gyuló filmanyagok hatalmas lánggal égni kezdtek. A tűz rendkívül veszedelmesnek látszott. A nagy riadalmat az okozta, hogy a raktár ablakai és ajtóinak kerete is lángot fogott és nagy füst csapott ki. A tűzoltóság szinte páratlanul gyors megjelenése azonban elhárította a nagyobb veszedelmet. A raktárban felhalmozott nagyértékű filmet természetesen megmenteni nem lehetett, de a gyors beavatkozás a további veszélyt megakadályozta. A kár igen nagy. Az eddigi megállapítások szerint a tűz minden valószínűség szerint ugy keletkezett, hogy a túlfűtött helyiségben az egyik film meggyulladt.

— **Orvosi hír.** Dr. Démánd Antal volt egyetemi szemklinikai tanársegéd szemspeciálista, rendel naponta délelőtti 10—11 és délután 2—4 ig. Dunavska u. 26. l. em.

TÜZIFA legolcsóbb, legjobb minőségben kapható **Drvarsko Industrisko društvo cégnél**, Novisad, Jermenski drum. **Telefon 208.**

— **Egy híres jogtanár halála.** Zagreből jelentik: Tegnap halt meg 67 éves korában Maurovics Milivoj a zagrebi egyetem híres jogtudósa. Harminc éves korában vette át a katedráját és azóta megszakítás nélkül a zagrebi egyetemen működött. Az egyetemi diákok körében nagy népszerűségnek örvendett.

— **Elsőrendű tűzifák,** porosz kőszén és gázkösz házhoz szállítva, Schwarz Testvéreknél Novisad, Haltér 11. sz. 2757-1-0

— **Gyilkosság féltékenységből.** Prizrenből jelentik: Redzsep Hasszán 23 éves fiatalember egy grncsári leányba volt szerelmes, aki szívesen fogadta a csinos fiu udvarlását. Tegnap éjjel a Hasszán ellenfelei, akik szintén szerelmesek voltak a lányba a fiatal embert meglesték és késekkel összekaszabolták. Hasszán a helyszínen elvérzett. A csendőrség erélyes nyomozást indított a szökésben levő gyilkosok után.

Tűzifa, kőszén, koks legolcsóbb, legjobb **LIGNUM BRACA POPOVIĆ** cégnél, Jermenski drum. **Telefon 585.**

— **Hegycsuzamlás a szarajevói vasútvonalon.** Szarajevó—bródi vasútvonalon hegycsuzamlás következtében a pálya erősen megsérült. A forgalom teljes 22 órán át szünetelt.

(x) **Tűzifa, koks, porosz szén** legjobb, legolcsóbb **Vinkovits fatelepen**, Örményut. **Telefon 257.** 2393-1-30

— **Hajóhíntázás öt halottal.** Valenziai jelentés szerint egy forgóhinta tegnap nagy szerencsétlenség történt. A gyors forgásban lévő hinta tengelye hirtelen eltört és a rajtülők közül öt ember meghalt, mintegy huszan megsebesültek, többnyire súlyosan. Soknak állapota reménytelen.

— **Orvosi jelentés.** Dr. Kassovitz Rudolf fogorvos külföldi tanulmányjáról visszaérkezett és rendeléseit újból megkezdte.

Hunyadi János természetes keserűviz mint kiváló gyógyviz ajánlva: székrekedésnél, étvágytalanságnál, epebántalmaknál, ér-elmestesedésnél, női bajok, terhességnél stb.

Apolló január 24-én. Csak felnőtteknek!
Asszonyok, akiknek nem szabad szeretni
Modern társadalmi dráma. — Főszereplők: ELLEN KÜRTHY, OLAF FJORD és ILONA MATTYASOVSKY. — **Csodás kiállítás! Mesés játék!**

Apróságok Blaha Lujza életéből

Visszaemlékezések a magyar nemzet csalogányának fénynapjaira

Most tizenkét éve, hogy Blaha Lujza első súlyos betegségén esett át. A világháború már megindult, de a nagy vérontás közepette is a magyar közönség lankadatlan szeretettel csüngött Blaha Lujza betegágya mellett. Szivszorongva leste mindenki a híreket a nagyszony betegségéről, s amikor felépülve és fel-frissülve újra megjelenhetett a közönség előtt, tomboló lelkesedéssel ünnepelték.

Négy évvel később hatvanéves színészi jubileumát ünnepelte Blaha Lujza.

Ez alkalommal a következőket írta egyik budapesti lapban a nagyszony:

— Amikor 1914 őszén nagyon beteg voltam, egy bizó lélek azzal vigasztalt, hogy meggyógyulok, mire a háború véget ér. Azt hitte a lelkem, hogy csak egy-két hónapig tart a háború és én most már negyedik éve várom, hogy vége legyen a háborúnak és — meggyógyuljak. Márciusban már négy éve leszek, hogy nem voltam színpadon, 1914 március 14-én játszottam utoljára a Matyó lakodalomban.

Hatvan esztendeje lesz január ötödikén annak, hogy én először színpadra léptem.

Hogy emlékszem-e? Emlékszem, hiszen egy színész nő nem is tudna nem emlékezni. Még arra is emlékszem, hogy egészen kislány koromban, talán négyesztendős lehettem, már szintén „játszottam” színpadon. Klizsnik-kei, a majomemberrel léptem föl, egy ládába csuktak velem és onnan ugrottam ki a színpadra. Kilenc esztendős voltam, amikor először játszottam igazi szerepet, ez volt 1858 január 5-én a győri színházban. A Koldusnőben léptem föl és nagy sikerem volt, tetszettem a közönségnek és megdicsérték a szigorú kritikusok...

Azóta... édes istenem, azóta hatvan év múlt el és én nagyon szeretnék már megint játszani. *Meggyógyulok, ha vége lesz a háborúnak és én úgy érzem, hogy most már nem-sokára meggyógyulok.*

Szegény nagyszony most már valóban meggyógyult. Felszabadult az élet kinjaitól és boldog álomra haltotta fejét.

A vallásosság és az Isten akaratában való megnyugvás volt egyik legnagyobb tulajdonsága

— Az Istenhez való rendíthetetlen hitem — mondotta maga a művésznő — adott nekem erőt az élet keserves küzdelmei között. Szenvedéseimben és boldogságomban soha sem feledkeztem meg Istenemről.

És akik a nagy művésznőt ismerték, tud-

ták róla, hogy sokszor az egész miatyánkot elmondotta a kulisszák mögött, s mielőtt kilépett a színpadra, háromszor keresztet vetett magára.

Mikor a walesi herceg Budapesten időzött fényes kíséretével megjelent a Népszínházban, hogy a híres Blaháné egyik „piros csizmás” szerepét végignéze.

A trónörökös el volt ragadtatva s felvonnásközben felment a színpadra, hogy Blahánét személyesen is megismerje és átadja neki a magával hozott virágbokréját. Nagy izgalom, sürgés-forgás támadt erre a színpadon és amikor Blaháné a színpad mögött előbujt, feléje indult, hogy kezet csókoljon neki.

A művésznő azonban elkapta a kezét és tréfásan szólt:

— Nix dájcs Majesztét!

És odanyújtotta a hercegnek rózsapiros orcáját.

A trónörökös megcsókolta és ezekkel a szavakkal bucsuzott el tőle:

— A mai estét sohase felejttem el!

Erzsébet királynő egy nyári délelőtt Gödöllőn magányosan sétált és érdeklődve állt meg egy kis nyári lak nyitott ablaka előtt. A nyári lakban Blaha Lujza rendezkedett be. Az egyik szobát szakasztott a „Piros bugyelláris”-béli szobából mintázta le a művésznő, paraszti asztallal, tulipános ládákkal, edényekkel a fogason. A mellette levő másik szoba falait pedig valóságos szállagerdő fedte. Blaháné nem lévén otthon, a szobaleány abban a hiszemben, hogy nyilván egy Gödöllőn nyaraló uriaszónnyal van dolga, tisztességtudóan az ablakhoz lépett és így szólt:

— Kérem nagysága ha érdeklí az a sok koszorú, szívesen megmutatom, Tessék bejönni, úgy sincsenek itthon.

Alig mondta ki a szavakat, jött az öreg vincellér is, aki megpillantván a magas, karcsu uriaszont, hangosan felkiáltott:

— Jézus Mária... a felséges királyné!

A királyné elmosolyodott:

— Ki lakik itt? — kérdezte az öreg vincellértől?

Ez földig emelve süvegét, büszke önérettel szólt:

— Itt Blaháné, a nemzet csalogánya lakik, felséges királyné!

A királyné nagy érdeklődéssel lépett a kis nyaralóba és gazdag borraival adva, e szavakkal bucsuzott a boldog vincellértől:

— Két évnél előbb nem. Akkor úgy is vidékre megyünk lakni.

— De ha asszonyom ily kedvező anyagi körülmények közt van, miért tart albérletet?

— Mert szeretem, ha szórakoztatnak.

Viktor ur gascognei agyán ravasz terv fogamzott meg.

El fogja venni ezt az asszonyt!

Ki tudta Le Hodeynétől azt is, hogy férje Guineában, Konakry afrikai gyarmaton él.

A ravasz terv egyre jobban érett.

Egyszer, amint az asszony ismét férje után sóhajtozott, Viktor így szólt:

— De miért olyan jó és kegyes ön ahhoz a — rossz emberhez?

Az asszony elpirult:

— Ne bántsa őt! Ő inkább szerencsétlen, mint rossz! De ön, Viktor ur, ön miért oly jó én hozzám, hogy minden szabad idejét nekem áldozza?

Saint-Pé ur lehajolt a negyvenöt éves asszony kezére s áhitattal megcsókolta:

— Mert szeretem önt asszonyom! — sutogta legédesebb s legrezgőbb hangján.

A derék nő megdöbben:

— Ön elfelejti, hogy anyja lehetnék...

— Az semmi, hogy mi lehetne. Én csak azt nézem, hogy mi! Egy aranyos jó asszony, aminőt még nem ismertem.

— Azt kell binnem, hogy ön még nem

— Mondja meg a nemzet csalogányának, hogy itt voltam és megnéztem a Török Zsófi asszony szobáját.

A nyolcvanas években Nyiregyházán várta a művésznőt. A színigazgató már hetekkel előbb plakátokon jelentette a nagy eseményt, de a város is méltó akart lenni országosan imádott vendégéhez. Amikor Blaháné megérkezett, diszküldöttség fogadta és kint az állomás előtt a város gyönyörű négylovas hintója várta. A többi vendég részére a diszhintó mellett ott sorakoztak a kétkerekű, egylovas talyigák, amelyek tudvalevőleg igen sokáig specialitását képezték Nyiregyházának.

Mikor Blaháné a talyigákat megpillantotta, odaszólt a rendező bizottság elnökéhez:

— Jaj galambom, be' édesek ezek a kis kocsik... én bizony inkább abba ülök, mint a négyes hintóba.

Aranyos jókedvében odaszaladt az első talyigához, fűrgén felugrott a kocsis mellé és a tömeg fanatikus lelkesedése kíséretében berázta magát az Európa szállóig.

1880-ban a kecskeméti színházban vendégszerepelt Blaháné. A színház annyira megtelt, hogy Bényei-bácsi, a boldog színigazgató még a zenekar üléseit is megtöltötte. Ide vonultak a diákok, akik közül néhány merészebb még a színpad peremére is fölült és onnét lógatta le lábait a zenekarba.

Persze, volt taps, virágosó, csak úgy rengett bele a rozoga színház. Blaháné mégis felindulva ment ki első jelenete után és konsternálva szólt:

— Gyerekek! Nem tudom végig játszani a szerepet!

Az történt ugyanis, hogy a zenekarba elhelyezett diákok valamelyike elővette a „Vereshaju” nyomtatott példányát, — ebben a darabban lépett fel Blaha — szépen kiterítette a színpad peremére és ujjával kísérte a sorokat, hogy vajjon jól mondja-e Blaháné a szerepet. Persze Blaháné nem azért volt igaz nagy művésznő, hogy szóról-szóra ragaszkodjék a megírt szerephez. Néha hozzátett, néha elvett belőle valamit.

— Még rámsütik, hogy nem tudom a Vereshajut — méltatlankodott a művésznő.

Rónaszéki Gusztáv, aki a darabban a Veréb Jankó szerepét játszotta, vállalkozott rá, hogy eligazítja az ügyet. Mikor a jelenése jött leült a földre, lassan odacsuszott a színpad elejére, ahol az a bizonyos ellenőrző könyv fektet, egy alkalmas pillanatban aztán észrevétlenül elcsente és tarisznyájába rejtette. A gyerekek azonban észrevették a könyv eltün-

találkozott tisztességes asszonnal. Hát én az vagyok!

Viktor ur ezer módon sietett bizonyítani, hogy neki tisztességes szándékai vannak.

— De hiszen nekem van férjem!

— Van. De kicsoda! Férj, aki elhagyta és elfeledte önt. Aki bármit ír is levelében (mint kegyed mondja), hogy szereti önt és minél előbb visszatér önhöz, — az mind hazugság! Én ismerem a gyarmati életet (Viktor még hajón sem ült soha), én tudom, milyen világ van ott, hogy élnek ott a férfiak!

Le Hodeyné lesütötte szemét:

— Most hát megvallom önnek, Saint-Pé ur, hogy férjem sohasem ir nekem.

— Ah, no látja drága asszonyom! És akarja tudni mit csinál ő Guineában?

— Ön ki tudná azt kutatni?

— Senki jobban, mint én. Hiszen a gyarmatiügyi minisztériumban vagyok! Őt hét alatt biztos információkkal szolgálhatok.

— Jó, — felelt az asszony némi hallgatás után. — Beleegyezem, de egy feltétel alatt: míg az információ meg nem érkezik Konakryból, ön egy szót sem ejt szerelemről.

Viktor ur megesküdtött erre.

Meg is tartotta. Tovább is udvarias és szolgálatkész volt és szórakoztatta a háziaszonyt, de esküjét is megtartotta.

Csakugyan — öt hét múlva Viktor ur így szólt Le Hodeynéhez:

A ravasz Viktor

— Léon de Tinseau —

Saint-Pé Viktor gascognei létere legtöbbet ért Le Hodey asszony albérli között. Ezer mőkát tudott, szavalt, torzképeket rajzolt, utánozott közismert embereket, nótázott, zongorázott — és a háziasszony boldog volt, mert nevetgetett. Igaz, hogy Viktor ur szerény anyagi viszonyoknak „örvendett”, mert valami egyszerű hivatalnok volt valamelyik minisztériumnak: mindazonáltal Le Hodey asszony kegyével és bizalmával tűntte ki: csak neki árult el egyetmást családi viszonyairól.

Viktor ur így tudta meg, hogy háziaszonyja nem hajadon, nem özvegy, sem nem elvált asszony, hanem egyszerűen „elhagyott asszony”. Férje ugyanis nemrég megszökött — valami rossz fát tett a tűzre, de nem a bűntetőjogi, csupán csak a társadalmi következmények előtt menekült el valamelyik francia gyarmatra, feleségét otthagya a szép nagy lakásban és nem csekély vagyonban.

— De azért én mégis szeretem a komiszt! — sóhajtott végül a jó asszony, negyvenöt éves kebleit felduzzasztva.

Viktor ur finoman, megértően és résztvevően tudta hallgatni e bizalmas közléseket. Csak azt a kérdést kockáztatta meg:

— No — és asszonyom visszavárja őt hamarosan?

sét, először bámultak, aztán keresték, kutatták a földön, zsebekben, kalapokban, s mert nem találták, egymást kezdték gyanúsítani. A gyanúsítás közben szépen össze is verekedtek, úgy, hogy az előadás egy pillanatra kénytelen volt megállni.

Néhány markos kecskeméti rendőr helyrehozta a rendet, olyantólamán, hogy galléron fogva kilöködöste a zenekarból a zajongókat. Így aztán zavartalanul folytathatta tovább Blaháné a vendéglátást, melyet falrengető tapssal és hatalmas koszorúkkal jutalmaztak a kecskemétiék.

Kolozsvári vendégszereplések történt, hogy Szereday Aladár, volí országgyűlési képviselő, aki akkor mint tartalékos tiszt szolgált a hadseregben, így szól a művésznőhöz:

— Méltóságos asszony, ha holnap a vasútra megy, a kaszárnyaőrseget tisztelegtetni fogom a magyar népszínmű fejedelmasszonya előtt.

Blaháné mosolygott, mert tudta, hogy az őrség csakis katonai föllebbvalójának tiszteleghet. Másnap reggel azonban, mikor kocsiján a kaszárnya előtt a vasut felé hajtatott megdöbbenve hallotta, hogy az épen inspekciós Szereday Aladár „Gewehr heraus-t!” kiált és csakugyan tisztelegtet az őrséggel.

Blaháné sajnálkozva beszélt el a jelenetet és folyton azt emlegette, hogy miatta milyen bajba fog keveredni a szegény Szereday. Csak később tudta meg, hogy a leleményes katonatiszt összebeszélte egy százados barátjával, aki éppen akkor ment a kaszárnya előtt, amikor az ő kocsija odaérkezett. A tisztelgés tehát a kapitányt illette, voltaképpen azonban mégis a művésznőnek szólt.

— Sokat irtak a lapok annakidején, 1896-ban, arról a gyilkosságról, amelyet tizenhárom magyar huszár követett el Galiciában, Bratkovice nevű községben. A huszároknak egy igen kegyetlen őrmesterük volt, Diószeghy Mihálynak hívták és egy éjszakán a tizenhárom elkeseredett magyar közhuszár lekaszabolta az őrmestert. A hadbíróság a huszárokat halálra ítélte és hogy, hogy nem, egyszerre nagy lett a részvét a halálraítelt huszárok iránt. Megmozdultak a vármegyék, azok, amelyeknek a huszárok szülőttei voltak, feliratot intéztek Ferenc József királyhoz, hogy adjon kegyelmet a halálraítelteknek. Természetesen maguk a halálraítelték is kegyelemért folyamodtak az uralkodóhoz, de semmi sem használt. A kegyelmi kérvényt elutasították és már csak alig néhány nap választotta el a halálraítelt huszárokat a kivégzéstől.

— Estére beszélhetek önnek asszonyom, négy szem közt? A válasz megjött!

— Ah, igazán? Jól van, estére magunk leszünk. A többi urak ugyanis kirándultak.

Viktor ur ravasz szíve diadalmasan dobogott, mikor estére ismét bizalmas kettesben ült a termetes jó asszonnyal. De arcára egyelőre végtelen szájalom kifejezését erőltette.

— Hogyan csalják önt, drága asszonyom! — mondotta, mikor elővette zsebéből a vasikos levelet, melynek borítékján Le Hodeyné látta a guineai bélyeget s a postahajó bélyegzőjét is.

— Olvassa fel, kérem, Saint-Pé ur. Nekem kinos volna... Ki írta?

— Egy barátom, aki a guineai kormányzó mellé van beosztva. S most, asszonyom dönthet arról: jónak látja-e tovább is kitartani egy méltatlan ember mellett, mikor egy tisztességes uriember nyújtja önnek a kezét!

Aztán Viktor felolvasta a levelet. Minden le volt abban írva Le Hodey úrról, csak jó nem. Iszik, kártyázik, ültetvényét tönkre hagyta jutni, néger nővel állt össze, aki csak akkor nem veri meg őt, mikor maga is nem holtérszeg. Le Hodey uton-utfélen hirdeti, hogy eszé ágában sincs hazajönni, mert szabadságát nem cseréli fel semmiféle igával.

Viktor ur diadalmasan elhallgattott a levél felolvasása után, aztán látva, hogy az asszony is elgondolkodik, átadta a levelet.

— És ekkor egy estén a régi Népszínházban a „Piros bugyellárás” került színre. Török Zsófi híres szerepét Blaha Lujza játszotta és az udvari páholyban ott ült Ferenc József is. Folyt az előadás, Blaha Lujza minden jelenetét, minden énekszámát megtapsolták, megújraztatták és a tapsolók közt talán a leglelepletebb volt maga a király, aki kihajolva a páholyából, hallgatta élvezettel a darabot. És ekkor az egyik énekszámán különös dolog történt. Blaha Lujza, anélkül, hogy erről előre bárkinek is szólt volna, önkényesen, ötletszerűen megváltoztatta egy versnek a szövegét. Talán egy pillanattal előbb még maga sem tudta, hogy más szöveget fog énekelni, mint az eddigi előadásokon. Ezt énekelte általános meglepetésre:

De szeretnék a királlyal beszélni,
Hogy megtudnám a szemébe mondani,
Adjon pardont az én kedves babámnak,
Meg annak a tizenhárom huszárnak.

— Az utolsó sornál az egész nézőtér felállt és úgy tapsolta ezt a váratlan és megin-dító rögtönzést. Ferenc József király pedig fölállt a karosszékéből, kihajolt az udvari páholy peremére, nem tapsolt, hanem ennél jóval többet tett, meghatottan és nagyon-nagyon komolyan bólintott le a színpadra, Blaha Lujza felé. Blaha Lujza és az egész nézőtér megértették ezt az egyszerű bólintást és újból kitört a taps és az éljen. Másnapra pedig megjött a kegyelem a halálraítelt tizenhárom huszárnak. Sok-sok sikere között Blaha Lujza talán erre az egy sikerére volt a legbüszkébb.

LEGUJABB VIVMÁNYOK A FOGÁSZAT TERÉN

Teljesen fájdalommentes már a foghuzás - Az orvosok a legmodernebb technikával kezelik a betegeket

Egy novisadi fogorvos nyilatkozik a „Délbácskának” a legújabb fogászati vivmányokról

A fogfájás a legkellemetlenebb betegségek egyike. Azt hiszem nincs is ember, akinek még nem fájt volna a foga. Ilyenkor aztán a kedélyállapotunk is megváltozik: mogorvák és idegesek leszünk, a legkisebb nesze felszisszenünk, mindenki elleneséget látunk és nem csak hogy enni, de még aludni sem tudunk. Egész életbeosztásunk felbomlik, semmihez sincs türelmünk s ha hozzátartozóink közül valaki jóhiszeműleg érdeklődik állapotunk iránt, ráförmedünk és odavágjuk: „Semmi köze hozzá!” Nem is olyan közönséges betegség a fogfájás; idegrendszerünk is szenved tőle s miután az emberi gyarlóság főalapvonása a gyávaság, csak nagynehezen határozzuk el magunkat, hogy fogorvoshoz menjünk. Ilyenkor mindenki azzal érvel, hogy „borzasztóan fáj a foghuzás” és nem gondol arra, hogy jobban már nem fájhat, mint a fogfájás maga. A fogászati technika különben ma már annyira fejlődött, hogy bármilyen fogat vagy gyökeret fájdalom nélkül lehet eltávolítani. Elmúlt már az az idő, amikor borbélylegények spárgával kötötték meg a fájós fogat és úgy ráncigálták ki a szájpadiásból, mint amikor a csordás a bika szarvát huzogatja. A foghuzás manapság már csak gyerekjáték, legalább is a fájdalom csökkentése szempontjából s egyáltalában nem az a mumus, amitől félni kellene.

Felkerestük Dr. Kassovitz Adolf fogorvost, aki a napokban érkezett vissza külföldi tanul-

mányutjáról és érdeklődtünk, mennyire haladt a fogászati tudomány az utolsó években s mit produkált e tekintetben Németország, ahol tudvalevőleg kitűnő professzorok és a világ leghíresebb tudósai állnak harcban a fog és száj betegségeivel szemben.

— Bresslauban voltam — mondotta az orvos — ahol Euler professor klinikáján végeztünk különféle kísérleteket a modern fogászat terén. A németek csodálatos dolgokat produkáltak s míg azelőtt csak empirikus alapon kísérleteztünk, ma már szigorúan medicinális alapon folyik a munka. Az utóbbi időben állatkísérletekkel próbálkoznak szigorúan anatómiai alapon. Nagy gondot fordítanak a németek az érzéstelenítési szerek tökéletesítésére s e tekintetben óriási eredményeket értek el. A narkózis ugyszólván feleslegessé vált, a legkomplikáltabb és legnehezebb állkapocs műtéteket is altatás nélkül lehet elvégezni.

A vezetésszerű érzéstelenítés

— A legújabb módszere az érzéstelenítésnek az úgynevezett vezetésszerű érzéstelenítés, amikor nem magát a beteg helyét, hanem az illető területet ellátó idegtörzset érzéstelenítjük. A vezetésszerű érzéstelenítés előnye az, hogy akkor is végezhetjük a műtétet, ha a beteg helyen egyes folyamat képződött, mert az idegtörzsi injekció a beteg helyet teljesen megbénítja és érzéstelenné változtatja. Nemcsak szájműtétet,

— Tessék, asszonyom s most esedezem, határozzon.

Le Hodeyné átnézte a levelet, zsebre tette, hosszan ránézett kérőjére, végül szólt:

— Hát határoztam. Holnap reggel — éppen vasárnap lesz — legyen szíves, kísérsen el valahová.

Viktor ur boldogan tért nyugovóra. Végre beülhet hát egy nyugalmas jöletbe!

... Másnap reggel Viktor bérkocsit hozatott s vigan ült bele az asszony mellé. Csak az nem volt kedvére, hogy jóvendőbelije komoly és hallgatag.

— Kérem, Viktor ur, míg meg nem érkezünk, ne kérdezzen semmit! — szólt a nő, miután a kocsisnak halkán utasítást adott.

A sceaui pályaudvarra vitte őket a kocsis. Ott Le Hodeyné jegyet váltott mindkettőjüknek. A helyi érdekű villamosban Viktor kissé félrehangoltan megkockáztatta a kérdést:

— De hát hová me...?

Am az asszony félbeszakította:

— Megigérté, hogy nem kérdez semmit! Félóra múlva kiszálltak.

Egy hatalmas, komor épület meredt előttük, melynek rendeltetését Viktor ur csak sejtette.

— Igen, Saint-Pé ur, jól sejté, ez a fresnesi börtön! — szólt komolyan Le Hodeyné.

— De... izé... miért?...

— Hogy miért hoztam önt ide? Nem sejté?

Saint-Pé Viktor gascognei vére kezdett hülni ereiben.

— Nem... nem tudom, a... asszonyom.

— Hát tudja meg. Mert én önt beajánlhatnám ide lakónak s itt kevesebbet fizetne, mint nálam. Birtokomban van egy levél, mely önt ez épület lakójává tehetné rágalmas és okmányhamisítás büntette miatt.

— Bocsánat — hebegte Viktor halálsápadtan —, talán informátorom tévedett, vagy tulzott...

— Vigyázzon, ne szaporítsa bűneit. Tudja meg, hogy az én férjem neve nem Le Hodey és nem él Guineában. Ő itt él, szegény, ebben az épületben, elítélve két évre egy csekély sikasztás miatt. De megbánta eltévelyedését, melybe a könnyelműsége sodorta, nem a gonoszság. Gyöngé, de jó ember ő s én szeretem őt. Különben is ő atyja két leányomnak, akik rég férjhezmentek. Más pénzét felhasználni csuf dolog. De még csufabb szerelmet tettetni egy öreg asszony iránt s kezére pályázni azért, mert van némi vagyona! Hozzá még ily gyalázatos módon: hamis irásokkal, förtelmes rágal-makkal befeketíteni a férjét! Hordja el magát Saint-Pé Viktor s mire délután hazamegyek, szobáját teljesen kiürítve találjam! Hallgasson, ne köszönjön nekem semmit!

A ravasz Viktor úgy elsomfordált, mint egy elvert kutya, a derék asszony pedig becsöngetett a börtönbe, hogy meglátogassa férjét, mint szokta minden vasárnap.

hanem bármilyen más műtétet is végre lehet hajtani vezetéssel érzéketlenítéssel. A legújabb érzéstelenítési szerek a „novocain” és „tuto-cain”, amelyek kitűnően pótolják az erősen mérgező hatású cocaint.

— Sok beteg inkább átszenvedti a foghúzással járó fájdalmat, mintsem megengedné az érzéstelenítést. Azt mondják, hogy az injekció ugyan nem érzeti a fájdalmat, de hogy azután a húzás után jelentkeznek a fájdalmak. Ez nem más mint babona. Az injekció maga nem okoz fájdalmat, sem előbb, sem „utána”, hanem legfeljebb a seb vagy a csonthártya gyulladás pótfájdalma bizserég, a vérbőség visszatérése folytán, ami azután 1—2 napon belül teljesen megszűnik. Tudni kell ugyanis, hogy a modern érzéstelenítési eljárás folytán a novocain injekcióhoz Adrenalin-t is keverünk, amely megszünteti a vérbőséget és vérzéscsillapító hatása folytán megkönnyíti az orvos munkáját is. Már most, ha az injekció hatása 1—2 órán belül megszűnik, a visszatérő vérbőség újabb fájdalmat okozhat.

A modern fogtechnika és a Röntgen

— A modern fogtechnika is nagyon fejlődött, bár az anyag drágulása folytán csak azok csináltatnak műfogakat, akiknek feltétlenül szükséges. Fontos kelléke a modern fogszatnak a Röntgen is, különösen a diagnózis megállapítása szempontjából. Különösen a fisztulás megbetegedéseknél válik előnyünkre a Röntgen s nagyon sok esetben olyan fogakat is sikerült megmentenünk, amelyeket más körülmények között ki kellett volna húznunk. Különösen a gyermekeknél fontos, hogy a tejfogakat megtartsuk, mert a tejfog tartja az állkapocs alakját addig, amíg a maradandó fog ki-

nő. A műfogak legközelebbi anyaga a platina és az arany. Mindkettő nagyon drága s azért Németországban úgy segítene rajta, hogy pótfémekkel próbálkoznak, amelyek sokkal olcsóbbak és majdnem olyan kifogástalanok, mint a nemes fém. A Randolph-féle hidak tetemesen olcsóbbak, mint az aranyhidak, de ezek viszont jobban kopnak is.

— Narkózissal ma már egyáltalában nem dolgoznak Németországban s különösen Euler professzor nagy ellenzője az altatással járó kezelésnek. A kisebb műtétet fagyasztással végzik, a nagyobbakat novocainnal, s csak a komplikált eseteket az u. n. „aeter rausch”-al (étermámor) amely csak a műtét tartamára bódítja el a beteget. Ez a legnagyobb concesszió, amelyet a narkózissal engedélyeznek.

Az orvosok is hitelre dolgoznak

— Az orvos végül rámutatott azokra a nehézségekre, amelyekkel az orvosoknak is meg kell küzdeniök a mai nehéz gazdasági viszonyok mellett. Egységes tarifáról még szó sincs s minden fogorvos annyit számít fel a kezelésért, amennyire a saját munkáját értékeli. Általában azonban 40—50 dinár a foghúzás honoráriuma. Németországban ugyan minimális tarifák vannak, de mindazonáltal a fogorvosi honoráriumok sokkal magasabbak, mint Jugoszláviában. Azonkívül pedig nagyon nehezen fizetnek a betegek és a fogorvosnak is csak úgy hitelre kell dolgozni mint a szabónak vagy más mesterembernek; pedig az anyagdrágulása folytán majdnem mindig a saját pénzét kell befektetnie.

Végül megtudtuk, hogy Novisadon ezidő szerint 8 fogorvos és egy csomó fogtechnikus van. Azonkívül 2 fogtechnikai laboratórium is működik, ahol az orvosok részére készítik a rendeléseket.

A BÉLYEGGYŰJTÉS ELŐNYEI

Kedves Szerkesztő Úr!

Öhajának megfelelek. Irok a bélyeggyűjtésről. De azt gondolom, hogy régebbi ismeretéseimet újra, tán új megvilágításban, hozom ismét felszínre.

Ez azonban nem árt az ügynek, mert a jóra, nemesre és hasznosra serkenteni, soha sem baj. Akárhányszor és bárminő formában történjék ez.

Ha ezt a szót: „bélyeg” hallom, már vibrál a lelkem, mert egész valóm összenőtt a bélyegkultusszal. Szeretem és végtelenül tiszteltem azt az embert, ki tisztességes megélhetést biztosít önmaga és családjának. És mivel lehet ezt legjobban elérni? A *bélyeggyűjtéssel*.

Sajnos azonban sokan, mikor még a tanonckodás éveit élik ennek a mesterségnek, máris a meggazdagodás hiú ábrándjai lebegnek szemük előtt. Ezt is, mint mindent, előbb meg kell tanulni, hogy miképpen foglalkozunk a bélyeggyűjtéssel.

A sok mindenféle gyűjtés közül egyedül a bélyeggyűjtés az, amit minden életkorban művelhetünk.

A kis 8—10 éves fiúcska vagy lány összeszedi a kezéigébe került bélyegeket; gyufaskatulyákba, dobozba teszi. Azután ismét folytatja gyűjtését. Figyelme most már az idegen országra, a külföldre is kiterjed. Ezeket a bélyegeket már nem lehet az eddigiekhez tenni, hanem ezeknek új elhelyezés szükséges. Ijónnek ismét újabb országbeliek. Ezeket ismét más helyen kell gondozni. És így kialakul az úgynevezett „szortirozás”. Senki nem utasította a gyűjtőt. Önmaga, ösztönszerűen válogatja külön-külön az egyországbelieket. Így alakul ki az első tipegető gyűjtés. A saját országabeli bélyeg megtanítja a kis gyűjtőt: az ország bélyegeire, minő pénzegységben nyomattak és kinek képe díszíti ezeket. Ki uralkodik? és ki uralkodott előtte? Ime az első polgári kötelesség! Minő bélyegek voltak az átalakulás alkalmával? Mi az az „S. H. S.” bélyeg? Mi az a „Lánctörő”? Milyen bélyegeket adtak ki, midőn Horvátország Magyarországtól elszakadt? Mikor volt ez?

Ugy-e bár, ha erre megfelelünk, egy kis történelmi tükröt nyerünk. *Szemléltető eszközünk, magyarázati alapunk: a bélyeg.*

Ezt a hasznos kis papírdarabot azonban nem elég, hogy mint fentebb mondtuk, elraktározza a gyűjtő, hanem egyenként meg-tisztítja a rápadt papír és szennyfől, azután kis „kezdő” albumba beragasztja; természetesen csak ragasztóval és nem az egész bélyegget. Így fejlődik a rendszeret, tisztasági érzék. A takarékosági hajlam is fejlődik a bélyeggyűjtés által, mert megtanítja, hogy a legközségesebb bélyegyet is megbecsüli, mert sok kicsiből lesz a nagy. Azután megindul a cserekereskedés. Országunk bélyegeit, melyek már több példányban megvannak, más országbeliekért elcseréljük.

Lassan-lassan, kevés kis tőkebefektetéssel gyarapítjuk gyűjteményünket. Türelemmel, kitartással folytatjuk a gyűjtést. Bárminő kecsegtető ajánlatra nem reagálunk: el nem adjuk gyűjteményünket, kivéve az egyes többször-előforduló példányokat. A kapott összegben ismét újat és mindig újabbakat vásárolunk. Csak úgy 10—15 év után lehet bélyegekké kereskedni. Azonban irtózzunk a hirtelen meggazdagodási vágytól, mert ennek ördöge arra unszol, hogy pénz jöjjön a házhoz. Pedig, ha várunk volna az eladással, akkor sokkal többet tudtunk volna elérni. Még a gyűjtemény elhelyezésére szolgáló album helyett is sokkal fontosabb a jó, megbízható katalógus: Senf, Michl stb. Mert ez kioktatja a gyűjtőt. Először tudnia kell minden gyűjtőnek a gyűjtés „ABC”-jét, amire a katalógus megtanítja. Én sokkal praktikusabbnak tartom a katalógus tanulmányozását, mint az egyleti tagságot. Valamely bélyeggyűjtőegyletbe csak akkor szabad belépni, ha elegendő szakismerettel rendelkezünk.

De mindenek felett a legfontosabb, ha a gyűjtő egy kitűnő szakember ismeretségét keresi, ki vezetője lesz ebben a szép, nemes és minden tekintetben hasznos foglalkozásban.

A levélhordó épp most hozza japáni barátom levelét, mely duzzog a rendkívül érdekes tartalmától. Öregember vagyok, de mégis gyermeki örömmel veszem kezembe ázsiai vendégeimet. Sokat utazott kedveseim szép felsorakoztatott Elbeszélgetek velük. Lelki szemeim elé varázsolom virágillatos hazájukat. Nézem a bélyegrajzot, mely oly különös jelleget ad a japáni kulturának.

Írja barátom, hogy mennyire megszerette a gyűjtést, mert látja, hogy milyen hasznos és tanulságos.

Délspanyolországból a napokban kaptam egy küldeményt. A bélyegek nem sokat érnek, de a mellékelt tájképek, melyekről eddig még hirt sem hallottam, valóban bámulatba ejtettek, mert olyan varázsló szép tájakat mutatnak be a távoli Spanyolhonból, hogy az ember oda szeretne repülni és a többszázéves olajfák alatt elfeledni a háboru által tönkretett világot.

Gyönyörűségem telik a bélyeggyűjtésben: feledtettem velem a gondot, az élet terheit!

Mindenkinek módjában van e gyönyörűséget élveznie, csak akarnia kell.

Csernyei Mór.

Vissza a multba

Írta: FEKETE LAJOS

Vissza a multba, néha vissza térni: egy Élet. Csak vesztett harcaimról megemlékezni félek;

Csak megjokkandóm nagy csatáit bánom, régi bűneimért magam nem is szánom, s eltesztlom a kapott, lopott csókokat.

Tegnapba fájt, szilaj asszony-ölelések, dermedt emlékek csak: ma már hideg kések néha felszakadó kis meleg fdj-sebe.

Múlt mámor, bús dal, csók, asszony: emlékezés, egy kicsike vissza-séta a multba; egykor várt kedvek, mik réges-rég elmúltak.

Vissza a multba, néha vissza térni: Egy Élet, még egy jövő szép harcot jól megharcolni vélek.

Menyegző a riffkabiloknál

Német utazó könyve Abd-el-Krim népéről

Afrika e hős népéről, amely leutóbb oly emlegetetté vált, édes keveset tudtunk mostanáig; annál élénkebb érdeklődés fordult most Abd-el-Krim vitéz népe felé, amely két európai hatalom ellen is oly bámulatos kitartással harcol. Bernd Terhorst, a német világotutazó aki két évet töltött a riffek földjén, szolgál sok érdekes fölvilágosítással Berlinben molt megjelen könyvében a vitézségével híressé vált népfajról. Valósággal egy ujonnan fölfedezett világot tár föl előttünk. Leírja földiüket, népüket, szokásaikat s különösen vonzó olvasmány könyvének az a fejezete, amely egyes gazdag riffkabil leány menyegzőjét írja le.

A házasságkötés a riffeknél sok-sok szertartással jár, amelyeket a legpontosabban betartanak. Keleti szokás szerint a leány nem is ismeri jövődöbeliét, akinek szülei kezébe adják a sorsát. A szülők adják el lányukat, ügyet se vetve olyan mellékes apróságra, vajon a leendő menyasszony vonzódik-e hozzá? Mikor az egvezség megtörtént: megindul a nagy készüldés e leányos háznál. Mert igaz ugyan, hogy a vőlegény megadja a leány szüleinek felesége vételárát, de kelengyéről azért a menyasszony szülei tartoznak gondoskodni. S gondoskodnak arról is, hogy a rokonok, ismerősök, a lehető legnagyobb nyilvánosság tudomást szerezzen arról, hogy eleget tettek kötelességüknek. Ezért is a kelengyét valósággal közszemlére teszik ki.

Mikor az esküvő napja elérkezik: a menyasszonyt természetesen a jobbmóduaknál, mindenféle ceremóniák közepette öltöztetik föl. Rabszolganők sűrűnek körülötte és adják rá a menyasszonyi ruhát. Minden öltöndarabot más és más. A hófehér inget, alsóruhát, a bő, fehér bugyogót, a krémszínű aranyzsinóros mellényt, végül beburkolják a virágokkal himzett, világos selvemkendőbe. A legidősebb rabnő vastagon bekeni arcát rizpporral — ami a riff-népeknél erősen divatozik. A menyasszony kíváncsisága közben persze nőttön-nő: milyen is lehet az ő vőlegénye?

Terhorst tanuja volt egy ilyen lakodalmasszertartásnak, ott volt a menyasszonyos

ház előtt, ahol nagy számmal gyülekeztek ösz-sze a völegény barátai, akiket meghívott, hogy mátkáját átvegyék és hozzávezzék. Ott várja már a cifrán felszerszámozott öszvér, hátán a hintóval, végre a leány anyja kivezeti a meny-asszonyt. Az előcsarnokból süketítő láрма hangzik ki: az ott elhelyezkedett zenekar po-koli zajt csap az ünnepies pillanatban. A ház előtt óriás tolongás: mindenki látni akarja a duszgazdag arát.

A menyasszony és édesanyja fölmásznak az öszvér hátán levő hintóba. A zenekar és a násznép a nyomukban. Mikor a völegény há-zához érnek: a zenekar még fokozottabb erő-vel kezd működni. A menyasszonyt leemelik a hintóból. Mintha alvajáró volna: úgy ment be leendő otthonába, — írja Trehorst. Azonnal bevezették a nők lakosztályába, amelynek kü-szöbén anyósa üdvözölte. A menyasszony térdre borul anyósa előtt, aki aztán fölemeli őt magához.

Ezenközben a völegénynek nem szabad odahaza maradnia: egyik barátja házánál idő-zik, amíg éktelen lármával érte mennek és ha-zakísérik. Odahaza édesanyja fogadja s vezeti menyasszonyához, aki szemérmesen lesüti előtte szemét. Csak akkor szabad föltekintenie, ha völegénye megszólította. A völegény erre tap-sol, megjelenik egy rabszolga és kis asztalon föl szolgálja a lakodalmi ételt: egy főtt tyúkot. A völegény helyet foglal egy tarka párnán, el-fogyasztja az ételt. Feleségének eközben ott kell állni mellette és tilos az ételhez nyulnia. Egy szó nem esik köztük, mert az is szigorú szabály, hogy a fiatal asszonynak három napig nem szabad férjéhez szólnia. Mikor a férj el-költötte a pecsenyét, ismét tapsol. A rabszol-gánál ezüst medencét és ezüst kannába vizet hoz. A férj megmossa ujjait és feleségéhez fordul:

Jöjj, Fatima!

S bevezeti őt a tulajdonképeni násszobá-bába. A férj édesanyja bekukkant az étkező-terembe, s mikor látja, hogy az már üres, az ifjú pár visszavonult: int odakünn a zenészek-nek és a násznépnek, — amelyet azalatt meg-vendégeltek, — hogy most már csönd legyen, térjenek szépen haza...

Az elsülyedt világ

Az ember megdörzsöli a szemét, amikor kilép e film után az Apolló mozi kapuján: em-berek műve ez? A modern technikának és az emberi zsenialitásnak micsoda fenomenális ölelkezéséből született meg ez a gigászi film-alkotás, mely Conan Doyle egy mesterművét s azon keresztül az egy millió év előtti ósvado-nok világát kelti életre?! Bárhogyan törjük ezen a fejünket, a kérdésre nem találunk vá-laszt. Csodálatunk és elragadtatásunk muzsikája felel csak reá.

A mese izgalmas: egy londoni tudós az Amazon forrása táján hozzáférhetetlen fensikon az ősvilág eleven lényei re talál. A tudósok s a világ nem hisznek neki. Expedíciót szervez egy új bizonyító utra. S a kis csapat szivdobogató kalandok közt eléri a toronymagas szörnyek világát. Aztán alig tud onnan elmenekülni. Bin-yitékul sikerül magukkal hozni egy ilyen bor-zalmas őslényt. A csodaállat azonban partra-szállításkor Londonban elszabadul és a bor-zalmak városává teszi egy estére Londont, míg csak le nem szakad alatta a Themze hidja és ő belepusztul a habokba.

Conan Doyle regénye is briliáns, de mi-lyen fakó a regényíró tolla a film megelevene-dett valóságához képest. Állatok, amelyek csont-váza is ritkasága a világ egy-két muzeumának, eleven döbbenetes nagyságukban járnak-ke-lnek előttünk. Dinosauruszok, brontozauruszok, akkorák, mint egy felhőkarcoló, szájukkal fá-kat tépnek ki tövestől, véresre marcangolják egymást, lihegésüket látni, szemük mozgását látni, ott kuszad a rájuk vadászó ember talpu-knál a sziklához tapadva, lomha, rettentő lép-tük alatt szinte érezzük a föld remegését. Ha

azt mondjuk erre: varázslatos élethűség, — ak-kor nem mondunk igazat. Ez a tiszta, meg-vesztegető valóság, olyan hű, mintha csak hét-köznapis dolog lenne, hogy például a londoni állatkertben tucatjával sétálnak ezek az óceán-járó hajóknak beillő állatok és a filmoperatőr ott leste ki magának őket és életüket.

Ha még kétségeink volnának valóságos nagyságuk felől, ezek a kétségek is megdől-nek azoknál a jeleneteknél, amikor a fogoly brontozaurusz elszabadultan vonul végig Lon-don utcáin, autók százai és üvöltve menekülő emberek ezrei torlódnak és fetrengenek körü-lötté, szobrokat dönt le a feje kíváncsi moz-dulatával, az utcalámpákat elfújja helyükből a lehetetlenség gyárat dönt romba ki-váncsi tapogatózása. Elborzasztó és mégis gyö-nyörűsége pillanatok mindezt nézni: az ember remegve gondol arra, hogy — hála Istennek mindez csak álom, amelyet a film tükélye tesz utólréhetetlen valósággá...

S ez után a film után méltán tündökhethet el az ember azon: jöhet ez után még valaha film-produkció, mely szenzációsabb volna? Jöhet még nagyobb meglepetés valaha? Vagy elér-tük a — film csúcspontját?

Természetes, e monumentális keretek közt a film egy bájos szerelmi történetet is magá-ban foglal.

Legújabb hírek a mozifrontról

Pola Negri új filmje

Az idén szép számmal kerülnek majd be-mutatásra Pola Negri-filmek, mert a népszerű művésznőt az eddiginél is fokozottabb mérték-ben foglalkoztatja a Paramount. Egyik legkö-zelebbi filmje A tetovált grófnő című fantasztikus szerelmi történet lesz, amelynek rendező-példányán most dolgozik Mal St. Cler akinek első nagyobb filmje az új Pola Negri kép.

Lloyd Hughes megőrült

Az amerikai reklám nem válogat az esz-közökben. Legutóbb például a nagy amerikai lapok feltűnő címmel közölték, hogy Lloyd Hughes, a Dixie Handicap, a Hét tenger ördö-ge és Az elsülyedt világ népszerű főszereplője megőrült. Az amerikai közönség persze örült érdeklődéssel olvasta a kedvencéről szóló tra-gikus híradást. míg végre az utolsó sorokban kiderült, hogy Lloyd Hughes megőrült ugyan — de csak az új filmjében, aminek Amit a vakok látnak... a különös címe.

Gloria Swanson Manhattan szigetére költözik

Hollywoodi jelentés szerint Gloria Swan-son 200.000 dollárért eladta hollywoodi villáját s állandó tartózkodásra Newyorkba költözik, ahol a Manhattan szigeten épített új otthon. Ezzel az elhatározásával kapcsolatban termé-szetesen művészi programja is megváltozik s a nagy Gloria úgy tervezi, hogy évente mind-össze öt hónapot filmezik, míg hét hónapot Newyorkban tölt pihenéssel és szórakozással.

Dorothy Gish, az angol Dubarry

Herbert Wilcox, Anglia leghíresebb film-rendezője most készíti Nell Gwynne c. film-jét, amely az angol Madame Dubarryról szól. A film hősnője egy csinos, fiatal piaci elárusi-tónő, aki a színpadon keresztül elérkezik II. Károly mellé. Erre az érdekes és sokszínű sze-repre Dorothy Gish szerződött az angol filmgár.

Film az indiánokról

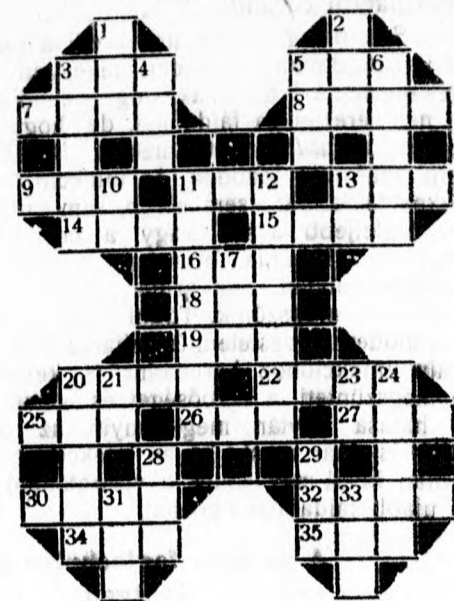
Amerikában most filmesítik Zane Grey, a Jack London után legnépszerűbb amerikai író The Vanishing American című regényét, amely az indiánok és fehérek küzdelméről szól. Baker Howard vezetése alatt Arizonában folynak a felvételek, ahol a két főszereplő: Lois Wil-son és Richard Dix mellett ezekre menő in-dián-statisztéria vesz részt a darabban.

Páris rendezőjének új filmje

René Hervil, a franciák egyik legneve-sebb rendezője, aki legutóbb Páris filmjével aratott nagy sikert Boulogne-ban, most kezdte meg új filmje, La Flamme felvételeit. A film Charles Méré színdarabjából készül a főszere-pet Germaine Rouer játssza.

Keresztrejtvény

Közi: APULUS

Vízszintes:

- 3. Mint 5. függőleges.
- 5. Test rész.
- 7. Így hívják a görög egyház papját.
- 8. A földmives teszi.
- 9. Börtönben van.
- 11. Modern magyar költő.
- 13. Mezőgazdasági szerszám.
- 14. Kellemes sétány.
- 15. Női név.
- 16. Német hangzású leány név.
- 18. Mint függőleges 17.
- 19. Ékezzel félnek tőle.
- 20. Becéző női és férfi név.
- 22. Férfi név.
- 25. Más szóval menyasszony.
- 26. ... a Tiszán (népdal).
- 27. Hüvelyes vetemény.
- 30. Ékezet nélkül köztekedési eszköz.
- 32. Német férfinév.
- 34. Fürdőre használják.
- 36. Egy betűt hozzá téve női név.

Függőleges:

- 1. A bolygórendszer uralkodó teste.
- 2. Allandóan erődített helyek neve.
- 3. A holdnak földközeli keringésének ideje.
- 4. Az ellenszegülő makacsság egy szóval.
- 5. Csapat, más szóval.
- 6. Kerület Fokföldön és szin is.
- 10. Helyhatározó rag.
- 11. Ezüst szulfid.
- 12. Angol sziget más nyelven.
- 13. Mutató szó.
- 17. Új más nyelven.
- 20. Attila legkisebb fia.
- 21. A nátrium kémiai jele.
- 23. Ház őrző.
- 24. Sok van a Strandon.
- 28. Orvosság.
- 29. Japán hossz mérték.
- 31. Nagy öröm, ha a kis gyermek ...
- 33. Fontos a költőnél.

Megfejtési határidő 1926. január 31.

A hosszú szolgálat

— Nekem úgy tetszik, hogy szobalányod tulságosan bizalmasodó veled szemben.
— Tudod ez a kiváltsága azoknak a cse-lédeknek, akik már hosszabb időt töltenek egy helyen. Ez a leány már három hete szol-gál nálam.

Barátnők egymás közt

— Szép lakásod van.
— Szép, szép, csak egy hibája van: a falak nagyon vékonyak és a szomszédok min-den szavunkat meghallják.
— Párnáztasd ki a falakat.
— Igen, de akkor mi sem hallanánk a szomszédok beszélgetését.

SPORT

A budapesti jégkoki bajnokság előmérkőzése. Szombat délután tartották meg a városligeti nagy jégpályán a bajnoki hokimérkőzéseket. A mérkőzések eredménye:

MAC—BHC 4:0
BKE—MHC 6:0
FTC—BBTE 1:0

A döntőmérkőzéseket holnap bonyolítják le.

Makkabi—NAK kombinált tréning lesz ma délután félkettőkor a Karagyorgye pályán.

A Radnicski SK. teadélutánján, vasárnap du. fellép a Misterió Trio suggestzio, fakir és telepatia mutatványaikkal. Este családi összejövetel, melyen a trió egészen új, Novisadon még nem látott műsort ad. A társegyesületek tagjait szívesen látjuk. (Szűcs vendéglő Madjarska 17.)

Miskolczy István és Morgenstern Tibor játékjogát a kerület pénteki ülésén további intézkedésig felfüggesztette, egy sportforum tagjaival szemben tanúsított sértő magaviseletük miatt.

A NAK hivatalos hírei: Felkérem a következő játékosokat, hogy ma d. e. 9 órakor a pályán megjelenjenek: Bobin, Szelinger, Szabó, Majoros, Hatzman, Molnár, Bernhardt, Derner, Juhász, Georgijevics, Gerich, Klir, Istók és d. u. fél 2 órakor a következők: Dussing, Lerch J. Varga, Pelikán, Boros, Weiss, Aranyosi, Neunizh, Mitrovics, Antonics, Schubert, Greuling, Lucianovics intéző

Boxkeztyű és zsák-tréningkeztyű olcsón eladó. Megtekinthető a Délbácska szerkesztőségében.

Rádió műsor január 24-én

(A városok mellett lévő szám a hullámhosszat jelenti)

Beograd (1650) javítás alatt.

Berlin (505 és 576) 9 órakor nagymise, 11 óra 30 perckor előadás-zene, 2 óra 40 perckor előadás, 16 óra 30 perckor zene, 19 órakor előadás, 20 órakor hangverseny.

Budapest, (546) 9 óra 30 perckor hírek, közgazdaság, 10 órakor református istentisztelet a Kálvintéri templomból, utána zenés nagymise a Belvárosi Plébániatemplomból, 15 órakor mese Bergengóciáról, 17 órakor szórakoztatózene, 20 óra 30 perckor hangverseny Steiner Böske zongoraművész nő felléptével.

Bécs (530) 11 órakor hangverseny, 14 órakor és 18 óra 15 perckor zene, 20 órakor előadás.

Hamburg (392.5) 16 óra 15 perckor klasszikus zene 19 órakor előadás zenekisérlettel, 19 óra 30 perckor nyelvlecke, 20 órakor hangverseny.

Münster (410) 19 órakor előadás, 20 óra 30 perckor hangverseny.

London (365) Daventry (1600). 17 óra 15 perckor tánczene, 20 óra 25 perckor előadás, hangverseny.

Páris (1750) 17 óra 45 perckor a rádióamatörök hangversenye, 21 óra 30 perckor előadás, hangverseny és tánczene.

TÖRVÉNYSZÉK

§ Három csőd. A novisadi törvényszék csődöt nyitott Milin Józsefné sztáribecsei lakos ellen. Csődtömeggondnok dr. Vojnovics Vladimir becei ügyvéd csődbiztos Glumac Bogdan törvényszéki-bíró. Ugyancsak elrendelte a csődöt a bíróság Görbe János sztáribecseji mechanikus ellen. Csődtömeggondnok dr. Zelenai Miklós, becei ügyvéd, csődbiztos Glumac Bogdan törvényszéki bíró. — Brankov Sztevan bacskogradistei kereskedő csőd meg-

nyitása iránt adott be kérvényt. Brankov aktívái 262.362, passzívái pedig 741.950 dinárt tesznek ki. A novisadi törvényszék tegnap elrendelte a csődöt. Keresetek bejelentésének határideje március 26, liquidáció s tárgyalás határideje április 26. Csődtömeggondnok dr. Balassa Pál, csődbiztos Glumac Bogdan törvényszéki bíró.

§ Hamis hírterjesztésért 300 dinár pénzbírság. A novisadi törvényszék tegnap 300 dinár pénzbírságra ítélte Csip Lizát, mert alaptalan híreket terjesztett.

„FUGOSLAVIJA“

Általános Biztosító Társaság Fiókgazgatósága
NOVISAD, ZRINYI PÉTER U. 36.
TELEFON: 55.

Vállal mindennemű biztosítást — Károk 8 napon belül levonás nélkül rendeztetnek — Helyi képviselőket keres

TÖZSDE

Január 23	Zürich zárlat	Beograd zárlat	Zagreb zárlat	Newyork zárlat
Beograd	—	—	—	177.25
Zürich	1092.50	1092.25	1931.—	—
Newyork	56.45	56.45	—	—
London	274.85	274.80	486.25	—
Paris	212.—	213.—	374.50	—
Milano	228.50	228.5/8	404.—	—
Prága	167.55	167.55	296.25	—
Berlin	1344.—	1346.50	23.81	—
Budapest	793.—	790.—	14.1/8	—
Brusszel	258.—	—	454.50	—
Becs	795.25	796.—	14.25	—
Bukarest	24.50	215.50	44.—	—
Amsterdam	—	—	40.17	—
Szófia	—	—	69.—	—
Krisztiania	—	—	—	—
Szaloniki	—	—	—	—
Stockholm	—	—	—	—

Chicago terménytőzsde

1926 január 23, 19 óra

Buza	Tengeri
május 1926 . . . 171.50	május 1926 . . . 84.50
Julius . . . 148.7/8	Julius . . . 86.5/8
Szeptember . . . 140.75	Szeptember . . .

Irányzat: buza, tengeri szilárd (AVALA)

Novisadi terménytőzsde

1926 január 23. (Hivatalos jegyzések)

Buza	Tengeri
bácskai Usancen, duplikát kassza kötés 302.50—305.—, 800 mm	
	bácskai öreg duplikát kassza kötés 157.50—162.50, 400 mm
	szerbiai Klenak paritás qual. garant. d. k. kötés 118.—, 300 mm
	Buzaliszt
bácskai nullás gg. d. k. kötés 480.—, 200 mm	
bácskai 5. sz. kenyér d. k. kötés 385.—, 100 mm	
bácskai 6. sz. kenyér d. k. kötés 260.—, 100 mm	

Irányzat: buzánál nyugodtabb, tengerinél lanyha

Szerkesztésért felel: TOMAN SANDOR
Kiadó: „DÉLBÁCSKA” lapkiadóvállalat

A kik rendkívül kedvező feltételek mellett a könyvített megakarják tanulni, azok mielőbb jelentkezzenek. Rövid idő alatt teljes kiképzést nyernek. Érdeklődők forduljanak a kiadóhivatalhoz Irig Oslobodjenja 3.

818-4)

Nyilt-tér*)

Mihez tartás végett közlöm ismerőseimmel és a t. közönséggel, hogy a szélhámos Fejes Lajossal semminemű rokonságban nem vagyok, csak a pusztán véletlen folytán azonos a családnév, kellemetlenül érinti úgy családomat, mint engem, hogy a becsülettel viselt nevet ily szélhámos bemocskolja. Én állandóan Novisadon vagyok és itt tartózkodom.

Fejes János

a Keresk. és Iparbank tisztviselője.

E rovatban közlöttekért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

APRÓ HIRDETÉSEK

Keveset használt, jó karban levő KÜLÖNFÉLE BUTOROK, egymint tölgy háló, ebédlő, borszekék, konyha berendezések és egyéb butorok, jutányos áron eladók. Érdeklődni lehet VARGA asztalosmesternél, Magyar u. 32. 2759 1—0

NYOMDAI MUNKÁKAT olcsón és izélesen készít Farkas és Dürbeck könyvnyomda Novi Sad, Zeljeznicka ul. 30. szám. Telefon 488.

Ügyes, gyakorlott FEHÉRNEMŰVARRÓNÓ állandó munkát kaphat. Kézimunkaüzlet, Futoska 7. Ugyanott egy-két tanulóleány felvétetik. 2814 1—3

LAKÁS A CENTRUMBAN azonnal kiadó. Két szoba, előszoba, konyha. Cim: Mileticeva ul. 37.

2 HÁZHELY a 20.000 Dinárért eladó. Bővebbet Anika Gyulánál, Safarikova u. 15. 2838-1-2

1/4 hold öreg TELEP eladó I. csoport II. ut 41. szám. Érdeklődni lehet: Veresmartijeva (Bethlen) ucca 10. sz. Dorogi Mária.

HIRDETÉSEK

Tüzifa és Szén

legolcsóbban

Telefon: 5-47-nél.

Fájdalomtól mélyen lesújtva jelentem, hogy szeretett jó férjem

WEIDMANN SÁNDOR

virágzó életének 32. évében 9 évi boldog házasságunk után hosszas szenvedés után elhunyt.

özv. Weidmann Sándorné szül. Kiss Margit.

Jóforgalmu

Fodrász üzlet eladó

teljes berendezéssel. Novisadon forgalmas utcában. Cim a kiadóban. 1—3

Február 14-én

Krizantém

A legjobb minőségű falusi liszt

korpa, kukorica, zab stb. a legolcsóbb árban kapható, díjmentesen házhoz szállítva.

Gausz János, Futoski put 66

1636 Telefon 534. 1—0

GYERMEKKOCSI

teljesen nikkelezett, jó karban és egy fonott gyermekágy eladó. Cim megtudható: „Schmolka” hirdetőirodában Novicad, Futoski put 2. szám

FISCHER TESTVÉREK VIZVEZETÉK, FÜTÉS, CSATORNÁZÁS **NOVISAD** LAZE KOSTIĆA 12. — TELEFON 100. —
 és VILLANYBERENDEZÉSI VÁLLALAT

Hirdetmény

A FUTAKI URADALOMBAN számfellettivé vált következő igáslovak, mustra jármos ökrök, fejős tehének, bikák gulyabeli tehének és mustra juhok kerülnek f. hó 31-én **Irmoval pusztán** délelőtt fél 11 órakor kezdődő nyilvános és szóbeli

Önkéntes árverésen

azonnali készpénzfizetés mellett eladásra, még pedig:

- 25 drb. magyar gulyabeli tenyész tehén,
- 2 " 6 éves magyar tenyészbika
- 3 " 2 " " " "
- 3 " 1 " " " "
- 3 " mustra tarka fejős tehén,
- 4 " öreg nehéz igásló,
- 12 " mustra jármos ökör,
- 30 " merino-ramb. keresztelésű juh és
- 5 " 3 éves merino-ramb. tenyészkos.

Az árverésre vasuton érkező vevőközönség részére az árverés napján „Kisač” vasúti állomáson a Novisad felől jövő 9.41 és Suboticáról 6.27 órakor érkező vonatoknál kellő számú kocsit fog rendelkezésre állani. Árverési feltételek az árverés megkezdése előtt fognak felolvasatni.

St. Futog, 1926. évi január hó 22.

Uradalmi Jóságigazgatóság
St. Futog.

2837-1-2

1/4 öl tüzfát kap ingyen
aki tüzfaszükségletét a

D. D. Za Exploataciju Drva-nál
Telefon 455. **NOVISAD** a Strand mellett

január 9-én szerezte be,
miután a megejtett sorsolás szerint a december 20. és január 20. közötti hónapban január 9-ike sorsoltatott ki.

2828-1-0

Angol-francia

női ruhák és kosztümök a legszebb kivitelben és legolcsóbban készülnek

HATZ KÁROLYNÉ

divatzaionjában Novisad, Natoševićeva ulica 11.

2844-2x

Óvadékképes

fiatalember, beszél szerbül, németül, magyarul **pénztárnoki, pénzbeszedői, raktárnoki** vagy más **bizalmi állást** keres
Megkeresések: „Megbízható” jellegre Kardos hirdetővállalathoz Novisad Kr. Petra 19. intézendők

2845-3x

ELADÓ

egy hálószoba és konyhafelszerelés. Megtekinthető: **Petra Zrinjskog ul. 58. szám.**

Sentán egy jól felszerelt

könyvnyomda

eladó. Cim a kiadóban.

Keresünk irodépet

bérbe irodai használatra. Cim a kiadóhivatalban.

Nagy álarcos bál

rendezők folyó hó 24-én, vasárnap este 7 órai kezdettel. Szépségverseny és szerpentin csatával egybekötve. — Tanc reggelig. — Délután kettőtől hét óráig **GYERMEKBÁL**. — A zenét a közkedvelt kishegyesi zenekar szolgáltatja. — Ugy hideg etelekről, mint jó italokról gondoskodva van. — Számos látogatást kér **DROPKA FERENCZNÉ, vendéglős.** — ESTE 7 ÓRÁTÓL 5.— DINÁR BELÉPTI DÍJ. —

gyermekbál

valamint este nyolc órától reggel négy óráig a felnőttek részére **táncmulatságot** rendezek beléptidj nélkül. Sok évi szakismeretem után módomban áll t. vendégeim teljes megelégedését kiérdemelni. Jó polgári konyha, szerémi borok, naponta cigányzene. Havi abonnensek 600 din. felvétetnek Tisztelettel **SZABÓ MIHÁLY** vendéglős

Jutányos árban eladó

egy teljesen jókarban lévő nagy hentes jég-szekrény, állványok, pultok, mérlegek és minden egyéb üzletberendezési tárgyak.

Cim: **„FAUST” hirdetőiroda,** Kralja 2834 Alexandra 12. udvarban. 1-2

FOJT kalapfestő-intézet

Női, férfi és gyermekkalapok alakítását vállalja az új formák szerint Festés minden színben Új női és férfi kalapok

Novi Sad, Njegoševa u. 9.

24 Méhcsalád

hozza megfelelő vándorkocsin és ezenkívül 26 üres írsom jutányosan **eladók.** A keretek szélessége 25 ctm., magassága 20 ctm. Cim: **Bezdán István, Telečka, (Bačka.)** 2821-1

Kiadó lakás

mely áll 2 szoba, előszoba, fürdőszoba, konyha és éleskamrából. Cim megtudható a kiadóban. 2836-2x

Kaucióval rendelkező

ÜZLETVEZETŐ

kerestetik egy a város központján évtizedek óta fennálló sörcsarnok és étterem vezetéséhez **Udova EVA NAGY** i **DRUG** sörraktár N-Sad, Futoski put 101.

Zongorák

és

Pianinok

elsőrangú gyártmány nagy választékban

Truppel Bélánál

-o- hangszer készítő -o-

Novisad, Dunavska ulica 17. Željeznička ulica 31. szám.

Nagy raktár mindenféle hangszerekben, gramofonok s gramofon-lemezekben, ugyszintén bel- és külföldi quintisztza hurokban Eladás nagyban és kicsinyben.

JAVÍTÁSOKAT ÉS HANGOLÁSOKAT ELVÁLLAL

Lawn tennis rakettek eladása és rakett javítás.

A n. é. helybeli és vidéki közönség szives tudomására hozzuk, hogy teljesen restaurált és ujonnan berendezett

Apatini sörcsarnokunkat és éttermünket a Winkle-féle sörházban

folyó évi február hó 1-ével megnyitjuk, ahol elsőrangú apatini söreink és Szedlacsek-féle rakováci salaksia borok lesznek kimérve. Ezenkívül kitünő konyháról is gondoskodás történik.

Szives látogatást kér

udova Eva Nagy i **Drug, sörraktár és jéggyár**

2843-3x

Novisad, Futoski put 101.